

Рајко Ж. Мијровић

ШАЛОМ

*Ветар, ѿанонски, бивао је све јачи.
Дувао је без ѿравца и циља
а звао се кошава...*

Целог дана се нејако јесење сунце варакало с облацима и управо тада, док је кукавица из зидног сата негде у кући одбројавала, у великој просторији, у којој се снажно осећао мирис уљаних боја, светлост поче да копни... После петог гласања механичка птица ућута.

– Е, па, време је – рече виши, гасећи цигарету и помно посматрајући врх кажипрста којим је то чинио. Човек с друге стране стола посматрао је то исто, с једнаком напрегнутом пажњом.

Ђутање потраја, ни један се није померао. Онда виши испружи руку, рашири шаку по столу и поклопи њоме цигарете и упаљач, затим је прикупљао прсте међу којима остадоше два предмета. Дижући се, спусти шаку у џеп сакоа па је извуче празну. И други је устајао, он успут са стола узне крпу умазану бојама, влажну од терпентина, трљао је темељито једну па другу шаку, високи је то посматрао с оном истом пажњом с којом су малочас гледали гашење цигарете. Коначно, крпа се нађе опет на столу, умазана и мртва...

Кретоше у исти мах, обојица, нижи стаде.

– Велиш, ја сам гост – рече виши кроз снебивљив осмех, јер је и он био застао, па опет пође. Пажљиво се провлачио између платана на штафелајима, прихвати се за довратак док је излазио. С врата обухвати погледом поткровље, којим се простирао атеље, подиже главу као да жели да не изостави ни дрвене стубове ни греде које су подупирале кров... Загорачи на степенице од широких дасака, које зацвилеше.

На улици, виши пружи руку и стави је нижем на раме, тренутак су се гледали у очи, онда га привуче, загрлили су се и пољубили у образ, трипут, дугим покретима примицања и одмицања.

– Шалом – рекао је.

Реч га збуни на час, онда се сети да га је, давно, чуо да тако поздравља родитеље, кад полази из куће... Први пут је овај поздрав упутио њему!

Високи се осмехну, кратко, грчевито, изгледало је да и јесте и није желео да још нешто учини или каже, па одмахну руком, као да хоће да одагна мисао с којом не жели или не сме да се суочи и поче да се окреће.

Најпре је померио поглед, који склизну с лица, пређе на раме и оста за тренутак на храпавој кори тополе под којом је нижи стајао. Онда се глава спуштала а поглед се, узнемирено, закопрца на калдрми. За то време су му се рамена већ искосила, окретао је главу с њима, као вук...

Јеврејинава мало повијена леђа, преко којих је неспретним покретом пребацио савијени мантил, неуједначено су се кретала напред-назад док је корачао. Ишао је чудно, готово не прегипајући ноге у коленима, као умотан у изненадну студен, нераспрћену, кроз коју се је-два пробија.

Посматрао је ово одмицање као нешто невероватно, непојмљиво, нешто што се дешавало а никако није требало, ни смело, чак ни могло да се догоди. Као да не верује, пружи руку ка човеку који је одлазио и истури браду, готов да викне:

– Исаче, стани! Човече, где би то ти да одеш? Какве везе имаш са Израелом ти, рођен на Дорћолу, на коме си читав живот провео... Као и твој отац, и отац твога оца!

Удахну дубоко, кратко, снажно, чинило се да намерава да пожури за човеком који је корачао, да му спусти шаку на раме и задржи га...

Је ли ико, од оних који су пошли из Египта у Обећану земљу, видео ту земљу пре поласка? Има ли, уопште, „обећане земље”? Може ли, заиста, предање да буде јаче од родних улица и пријатеља...

Јеврејинава леђа су се смањивала, главу је био сагао толико да му не би ни потиљак видео да је улица била равна, али била је стрма а он је силазио и то силажење је показивало, најнеумитније, да одлази, да, спуштајући се, нестаје...

Чинило му се да управо то корачање наниже неопозиво, коначно, одвлачи човека који се удаљавао, потањао и већ га скоро није ни било.

Чинило му се да је аутомобил требало да чека у горњем делу улице, тада би човек ишао усправно, пео се и узносио некуд, а само он и онај над њим, који га води, знали би где, али би се одозго, бар на тренутак, окренуо, пре него што уђе у кола, махнуо...

Чинило му се да би то било обећање да ће једном, ко зна кад али једном, некад, извесно – опет доћи, предвече, колико да му стави руку на раме и тихо каже: хајде да прошетамо, уморан си... Или да дуго, ћутке, стоји пред недовршеном сликом, отресајући у неједнаким размацима у рошаву гипсану посуду, коју држи палцем и кажипрстом, пепео са вечито упаљене цигарете, сиву посуду коју га, већ четрдесет година, чека на прозорској дасци.

Чинило му се...

Толико тога му се чинило, у овом бескрајном тренутку беспомоћности пред Усудом, двојице људи на прагу коначног одласка... Управо тако: уморно, споро, старачки несигурно, корачао је његов Исак.

Пожелио је, на час, да притрчи, узме га под мишку и помогне му да дође до великог црног аутомобила који је чекао упаљеног мотора, брекћући као нестрпљење.

Али високи је корачао не застајкујући, не прекидајући тај неравномерни корак који га је одвео до кола у која је сео не дигавши главу, нестао је у њиховој тамној утроби и она су кренула да би га одвезла у одабрани нетраг...

А када више није видео ни чуо аутомобил, улицом је још брујало: шалом! Кроз ту кратку реч прошао је високи, уморни човек од шездесет пет година, Јеврејин коме су казали да иде тамо где је Јеврејима место и који је тако и поступио – изашао и отишао онамо где је још једино имао и могао...

Али Исак је имао Израел, имао где да оде, а он?

Онда виде да још стоји на пустој улици: сам, ситан, безначајан и очајан под тополлом без лишћа и штурим познооктобарским сунцем које се споро појављивало иза облака, измакнут, као да, ко зна откад, бди на тој давно обрушеној зиданој огради иза својих леђа и с бескрајне висине посматра себе: самог, сувог, напуштеног, непотребног...

Елои, Елои, лама савахтани?

Где си...

Има ли те?!

Не хули, рече себи. Јесте тешко, ломи са свих страна, али не хули због тога! Онда, као да се уплаши од те поновљене подвојености, најпре у посматрању, сада и у разговору са собом који је започео – али је страх био само бљесак... Осећај сопствене сувишности био је неупоредиво јачи и превлада.

Уморно, спотичући се, закорачио је путем којим је Исак силазио до кола али њега није чекао нико, није га чекало ништа, није имао где да оде! Његов Израел био је ту, око њега, он се већ налазио у својој Обећаној земљи...

Био је скоро дошао до места где је аутомобил стајао кад се одједном, као од изненадне студени, стресе. Окрене се и журним, неспрет-

ним кораком врати се у двориште. Ту застаде, дуго је гледао у изгорелу траву, па се полако спусти на велики бели камен, обрастао маховином, на коме је с једне стране била уклесана степеница: бињекташ, камен за узјихивање, који је ту поставио његов чукундеда.

Гурну руку у џеп. Лаганим, пажљивим покретима стављао је дуван на папирић међу прстима, затим га је замотао и дуго ваљао између палца, кажипрста и дугог прста, осмехну се кад виде прсте тако спојене па и нехотице прекиде кретњу, лизну папирић, залени, кресну палидрвце и запали.

Поглед му опет одлута низ улицу којом је испратио пријатеља, њоме као да је једва чујно звонило питање које он, због нечега, није успевао да домаши... Седео је и зурio а ветар је бивао све јачи, сунце је већ сасвим зашло за тмурне облаке, из којих би пропрснула и покоја кап.

Завијао је цигарету не гледајући је, као ни шибицу којом је запалио.

– Не може то тако – гласно рече.

Није ни приметио да је устао.

– Не може!

Ветар фијукну и баци му умршену косу на лице, више није слабио, тешка јесења киша сасу, али он је стајао и гледао низ улицу, ништа око себе не примећујући.

Као да је у тој блиској даљини, у коју се загледао, наслућивао разрешење своје недоумице: кога ђавола може Исак да нађе у Израелу, за шта да се ухвати да га не одувају суви пустињски ветрови туђине у коју се запутио...

Одједном се исправи.

– Шалом и ја теби – одјекну празном улицом.

– Вратићеш се ти, да знаш! Доћи ћеш, кад се ужелиш кошаве!

Скоро је викао, погледа упртог у раскрсницу на којој је Исак сео у кола.

– То нема у твојој Обећаној земљи. У томе твоме, Тел Авиву... Нема, видећеш! И вратићеш се, тврдим!

Поћута тренутак, па крто избаци:

– Шалом!

Реч зазвеча љутито, тврдо, као псовка.

Одбаци далеко кишом угашену цигарету, као да сав дотадашњи живот тим покретом одбацује и ништи, гурну шаке дубоко у џепове и, усправљен, не осећајући да је потпуно мокар, уђе у кућу.